

Olivier Chantry i Mónica Vargas autors de *La ruta del tomàquet*

“*Tenim aquesta anormalitat que, en plena temporada, un país productor de tomàquet n'importi de països sense sol*”

Informe • *La ruta del tomàquet* és un informe de l'Observatori del Deute en la Globalització [ODG] que apunta que la importació de tomàquet d'Holanda a preu rebentat ha fet caure un 40 % la producció a Catalunya entre el 2005 i el 2012 **Autors** • Olivier Chantry (1981, Molins, Alier, França), enginyer tècnic agrícola i pagès al Parc Agrari del Baix Llobregat, respon la primera part de l'entrevista i Mónica Vargas (1972, La Paz, Bolívia), antropòloga de l'ODG, la segona

ALBERT GARCIA - CAL NOTARI, SANT BOI DE LLOBREGAT

A l'estudi dieu que s'han perdut 700 hectàrees de conreu de tomàquet a Catalunya, la producció s'ha reduït el 40 % entre el 2005 i el 2002. Quines n'han estat les causes?

OLIVIER: Quan el pagès es queda durant un parell d'anys amb la meitat de la producció al camp perquè no li surt rendible vendre-la, perquè no cobreix la caixa ni les hores de collita, no repeteix. En plena època de producció, a Catalunya se satura el mercat. Cada cop hi ha més importacions de tomàquet en plena temporada.

Quan comencen les importacions i per quin motiu?

La producció de tomàquet és de maig a setembre, hi ha sol i calor i és quan es produeix el tomàquet. És el moment que entra tomàquet de fora, no pas de la resta de l'Estat espanyol o del Marroc. Als anys 2000 ha començat a entrar tomàquet del nord: Holanda, Bèlgica i Alemanya —països amb poc sol— són els que més exporten cap a Catalunya en gran quantitat i acaben de saturar un mercat que no és pas deficitari.

Com s'ho fan els productors d'Holanda per competir amb els productors d'aquí, si tenen unes condicions climàtiques menys idònies per al cultiu del tomàquet?

Un nivell alt de tecnificació i d'industrialització. A Holanda produeixen 400 tones per hectàrea, que és molt —a Almeria aconsegueixen unes 300 tones per hectàrea i al Marroc, prop de les 200. Posen llum artificial, també quan és núvol, han d'escalfar els hivernacles i és un cost. Com surt rendible amb totes aquestes despeses energètiques? Sospeitem que els subvencionen els combustibles (petroli i gas natural). I el 2007, la reforma de la Política Agrícola Comuna va deixar passar els drets de pagament

únic al sector de l'horta. En canvi, alguns països, com França i Espanya no els adrecen a les hectàrees hortofrutícoles. Per tant, produeixen molt i tenen una gran capacitat de comercialització i de transport. Cal preguntar-se si no han fet una gran inversió per rebentar el mercat d'aquí. El 2013, Holanda ha passat a ser el primer productor mundial en facturació de tomàquet, sobrepasant Mèxic. Una altra pista per seguir és que s'aprofita el transport de la fruita dolça cap als països del nord per rendibilitzar-los i omplir-los a la tornada amb tomàquet. Només així s'arriba a entendre que palets de tomàquet arriben aquí a un preu de 20 cèntims el quilo. I tenim aquesta anormalitat que un

“*Holanda ha passat a ser el primer productor mundial. Cal preguntar-se si no ha fet una gran inversió per rebentar el mercat d'aquí*”

país productor de tomàquet importi tomàquet de països sense sol.

Quins són els costos de producció?

Aquí el cultiu en exterior ha de tenir un preu d'uns 50 cèntims el quilo perquè tingui una remuneració i en hivernacle una mica més. A 20 cèntims, deixem de collir-los

I quina qualitat tenen els uns i els altres?

Parlem de dos productes ben diferents, la pilota de tenis vermella que es conserva tres setmanes fora de la nevera i el tomàquet que estarà passat al cap d'una setmana, però té gust i l'altra no.

MERCABARNA • Quin paper exerceix Mercabarna en aquesta his-

tòria de la ruta del tomàquet?

MÓNICA: Mercabarna en els últims vint anys ha passat de comprar productes locals, sobretot de la província de Barcelona, a ser un lloc on cada vegada més els productes vénen de fora i se'n van a fora, un *hub* alimentari global, centrat en l'exportació. El 1996 el 24 % de les hortalisses que es comercialitzaven a Mercabarna eren de la província de Barcelona i el 2012, només el 14 %. S'està perdent un producte tant emblemàtic com és el tomàquet. Mercabarna ha de seguir la política dictada per l'Ajuntament de Barcelona, perquè és un empresa pública, ¿per què, doncs, no es fa un lligam entre la producció local i el consum local?

En quin moment emergeix la relació de poder desigual entre productor i intermediari a Mercabarna?

Dins de Mercabarna hi ha diferents tipus de relació entre els productors. Al mercat central de fruites i hortalisses, els pagesos poden anar a fora els pavellons de les Marquesines, per vendre als minoristes. Però és l'espai marginal, el més minoritari de venda segons les estadístiques. Després, el pagès pot anar a vendre a l'assentador o majorista. Aquí hi ha diferents problemes que reflecteixen una relació asimètrica entre el pagès i l'assentador. Hi ha majoristes que juguen amb els preus, si volen fer-los pujar o baixar tenen mecanismes per fer-ho. El pagès té molt poc control sobre el preu del producte. Després, el pagament pot trigar entre tres i sis mesos, cosa que és un problema per al pagès. Això és diferent al que m'explicaven el que feien els pagesos abans, que anaven als mercats i podien donar sortida a tots els productes posant les diferents qualitats i amb diferents preus. A Mercabarna, en canvi, només t'agafen una qualitat. I als comerciants de Mercabarna,

els surt més a compte comprar a un gran distribuïdor d'Almeria que a deu pagesos locals. En la lògica logística tot ha d'anar molt ràpid.

Fora de temporada, importem tomàquet del Marroc. Com és el pagès del Marroc?

Vam anar al Marroc per veure en quines condicions s'estava produint el tomàquet marroquí per permetre que arribi aquí a un preu baix. Ens vam trobar un país on la producció agrícola era important i ara és un país deficitari d'aliments. És a dir, el Marroc compra més aliments que no pas en produeix. Les exportacions han crescut molt gràcies als tractats de lliure comerç signats amb Europa. Al Marroc, hi ha un empobriment dels petits pagesos, la meitat dels quals han desaparegut i han emigrat o han passat a treballar per a grans empreses en hivernacles que repeteixen el model d'Almeria, en una zona desèrtica a la vall del Souss-Massa-Drâa. En aquesta vall, hi ha una explotació dels recursos hídrics del 180 %. És un model insostenible tan ambientalment com socialment. Per un cantó, el pagès marroquí paga tot el procés d'exportació i durant mesos hi surt perdent diners amb la promesa que els petits *mercabarnes* d'allà li compraran producte quan el preu pujarà. És un model d'endeutament per al productor. I, per l'altra, els jornalers agrícoles, la meitat són dones i treballen en condicions molt precàries: un salari mínim de 70 cèntims l'hora, 143 euros per mes, per sis dies laborals i 8 hores al dia. I això és un èxit, després de lluites sindicals en el context de la dictadura. Les empreses espanyoles instal·lades allà són les que respecten menys els drets laborals.

BW <http://www.odg.cat>

TV <http://www.uniopagesos.cat>

(Tria de l'audiovisual d'aquesta entrevista)